

გლობალიზაცია და სტატისტიკის აქტუალური პრობლემები 21-ე საუკუნეში

(samecniero-საინოვაციო გლობალიზაციის ძირითადი საპროგნოზო მიმართულებები)

განხილულია მსოფლიო ეკონომიკის მეცნიერებისა და ტექნოლოგიების გლობალური ცვლილებებიდან წარმოშობილი გლობალური პროცესების საერთაშორისო რეგულირებისა და მართვის აუცილებლობა, გლობალიზაციის გამომწვევი ძირითადი და ურთიერთდაკავშირებული ფაქტორები, გლობალიზაციასთან მიმართებაში ეკონომიკურ-სტატისტიკური ანალიზის ჩატარების თვალსაზრისით სტატისტიკური მეთოდოლოგიის (saindeqso, სარკისებური სტატისტიკის მეთოდის, ვარიაციის და ა.შ.) სრულყოფა-გამოყენების გზები. ნაჩვენებია სარკისებური სტატისტიკის მეთოდოლოგიის გამოყენების აუცილებლობა, როგორც გლობალიზაციული პროცესების სწორად მართვისათვის, ასევე ჩრდილოვანი ეკონომიკის აღმოფხვრის თვალსაზრისით, რისი მიიღწევაც შესაძლებელია ქვეყნებს შორის ერთიანი ელექტრონული ქსელის, პროგრამული უზრუნველყოფის განხორციელებითა და, შესაბამისად, პარტნიორი ქვეყნების ექსპორტ-იმპორტის მონაცემთა შედარებით.

მსოფლიო ეკონომიკის მეცნიერებისა და ტექნოლოგიების გლობალურმა ცვლილებებმა წარმოშვეს გლობალური პროცესების საერთაშორისო რეგულირებისა და მართვის აუცილებლობა. გლობალიზაცია ურთულესი ეკონომიკური, პოლიტიკური, სოციალური და კულტურული მოვლენაა, რომელიც მოიცავს მსოფლიოში მიმდინარე ერთიანი ეკონომიკური სივრცის ქმნადობის და ფუნქციონირების ურთულეს პროცესებს და, თავის მხრივ, შედეგადად ერთმანეთთან ინტეგრირებული, ერთმანეთის „ინსპირატორი“ ცალკეული ქვეყნების ეკონომიკების, ბაზრების, მომსახურების, ფინანსების, ინფორმაციული სისტემების, ინსტიტუციური სტრუქტურების, კულტურებისა და სხვათა ერთობლიობებისაგან, სადაც წამყვანი ადგილი უკავია ეკონომიკურ გლობალიზაციას.

გლობალიზაციის გამომწვევ ძირითად, ურთიერთდაკავშირებულ ფაქტორთაგან მნიშვნელოვანია: შრომის ახალი საერთაშორისო დანაწილება, ფინანსების ინტერნაციონალიზაცია, ახალი ტექნოლოგიების სისტემა და საერთაშორისო სამომხმარებლო ბაზრების ჰომოგენიზაცია. მონოგრაფიაში „ეკონომიკის გლობალიზაცია: მიმართულებები, გამომწვევები,

პერსპექტივები“, (ავტორია ცნობილი ქართველი მეცნიერ-ეკონომისტი პროფესორი ელგუჯა მექვაბიშვილი) ნაჩვენებია ის ამკარა საფრთხეები, რითაც გლობალიზაცია ემუქრება საქართველოს სუვერენიტეტსა და ეროვნულ ფასეულობებს, მოჰყავს სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის, უნმინდესისა და უნეტარესის, ილია II-ს ფრიად ტევადი და შორსმიმავალი შემდეგი სიტყვები: „ეკონომიკა თანდათან კარგავს მხოლოდ ეროვნულ-სახელმწიფოებრივ მნიშვნელობას და იქმნება ტრანსნაციონალური კომპანიები, რომლებსაც ძირითადად საკუთარი მიზნები ამოძრავებთ და არა - სახელმწიფო ინტერესები. მიმდინარეობს კულტურათა ასიმილაციის პროცესი. ეს ყველაფერი გლობალიზაციის გამოვლინებაა.. სხვადასხვა ფორმებით და საშუალებებით მიმდინარეობს ზემოქმედება ჩვენი საზოგადოების, განსაკუთრებით კი მომავალი თაობის ცნობიერებაზე, რათა მათში დაინერგოს არაეროვნული, არაქრისტიანული მსოფლმხედველობა, რაც შედეგად გამოიწვევს ჩვენი ეთნოფსიქიკის შეცვლას და ერთიანი ქართველი ერის დაშლა-გადაგვარებას“.

გლობალიზაციასთან მიმართებაში, პროცესების ეკონომი-

კურ-სტატისტიკური ანალიზის თვალსაზრისით დიდი მნიშვნელობა ენიჭება სტატისტიკური მეთოდოლოგიის (saindeqso. სარკისებური სტატისტიკის მეთოდის, ვარიაციის და ა.შ.) სრულყოფა-გამოყენებას. ჟურნალ „Foreign Policy“-ს მარტი-აპრილის ნომერში (victor ელენსკი - უკრაინის რელიგიური თავისუფლების საერთაშორისო ასოციაციის პრეზიდენტი), უკვე მეოთხეჯერ გამოქვეყნდა გლობალიზაციის მსოფლიო ინდექსი (A.T.Kearny/Foreign Policy Globalization Index), მასში მოყვანილია პლანეტის შემდგომი შემჭიდროების პროცესების ანალიზის საექსპერტო შედეგები, გლობალიზირებული ქვეყნების სიაში მოხვდა 62 სახელმწიფო, სადაც ცხოვრობს მსოფლიოს მოსახლეობის 84 პროცენტია და რომლებიც აწარმოებენ მსოფლიო პროდუქციის 96 %-ს. გლობალიზაციის ინდექსი გამოითვლება 14 მაჩვენებლით, რომლებიც 4 ნაწილად იყოფიან: 1. ესაა მსოფლიო ეკონომიკაში ეკონომიკური ინტეგრაციის დონე, სადაც მხედველობაში მიიღება ვაჭრობის, ინვესტიციების განვითარება, კაპიტალის მოძრაობა და ა.შ.; 2. პერსონალური კონტაქტები, საერთაშორისო ტურიზმი, სატელეფონო კავშირის ხარისხი, ფულადი

გაცვლები, სხვადასხვა სახის არასახელმწიფოებრივი ტრანზაქციები; 3. ინტერნეტის განვითარება და 4. საერთაშორისო ურთიერთობებში პოლიტიკური თანამონაწილეობა, ანუ მონაწილეობა საერთაშორისო ორგანოზაციებსა და საერთაშორისო ხელშეკრულებების რატიფიკაციაში, წვლილი გაეროს მშვიდობისყოფელი ძალების საქმიანობაში (იხ. "Measuring Globalization" In, Foreign Policy, March-April 2004, pp.54-69).

გლობალიზაციის ინდექსი უდავოდ სერიოზულ მასალას იძლევა განხილვისათვის. საყურადღებოა, რომ მსოფლიოს ყველაზე გლობალიზირებული სახელმწიფო A.T.Kearny/Foreign Policy Globalization Index-ის თანახმად - არის **ირლანდია**. ეს ქვეყანა ზედიზედ მესამეჯერ არის პირველ ადგილზე ამ ინდექსში როგორც მსოფლიოსთან თავისი მჭიდრო ეკონომიკური და პერსონალური კავშირების, ასევე, საკუთარ ეკონომიკაში კოლოსალური ინვესტიციების წყალობით. საინდექსო მეთოდის გამოყენებისას შესაძლებელია ასევე გლობალიზაციაზე მოქმედი სხვა ფაქტორების გათვალისწინება, რომელიც სპეციფიკურია ამა თუ იმ ქვეყნისთვის და სტატისტიკური კვლევის საგანს წარმოადგენს. რაც შეეხება სარკისებური სტატისტიკის მეთოდოლოგიის გამოყენებას, ის აუცილებელი პირობაა, როგორც გლობალიზაციის სწორად წარმართვისთვის, ასევე ქვეყნებს შორის ჩრდილოვანი ეკონომიკის აღმოფხვრის თვალსაზრისითაც. აღნიშნული მეთოდის არსი მდგომარეობა იმაში, რომ მისი გამოყენებისას ხდება პარტნიორი ქვეყნების ექსპორტ-იმპორტის მონაცემთა შედარება. თეორიულად ეს მონაცემები ტოლი უნდა იყოს, თუმცა, პრაქტიკაში ეს ასე არ ხდება. საქართველო „სარკისებური სტატისტიკის“ მეთოდს სულ რამდენიმე ქვეყანასთან იყენებს (ruseTi, თურქეთი, აზერბაიჯანი, უკრაინა, სომხეთი გერმანია და ა. შ.).

მნიშვნელოვან განსხვავებას პარტნიორი ქვეყნების ექსპორტ-იმპორტის მონაცემებში ინვესს საგარეო ვაჭრობის აღრიცხვაში მეთოდოლოგიური ხასიათის განსხვავების არსებობა. პარტნიორი ქვეყნების საგარეო ვაჭრობის მონაცემებზე არანაკლებ გავლენას ახდენს კლასიფიკაციებთან დაკავშირებული პრობლემები. დღეისათვის საგარეო ვაჭრობის პრაქ-

ტიკაში რამდენიმე კლასიფიკატორი გამოიყენება. მიუხედავად იმისა, რომ არსებობს აღნიშნული კლასიფიკატორების ერთმანეთში გადასაყვანი ცხრილები, ნომენკლატურული განსხვავების არსებობა გამორიცხული არ არის. პარტნიორი ქვეყნების საგარეო ვაჭრობის სტატისტიკის მონაცემთა განსხვავების მეორე ჯგუფის მიზეზებს მიეკუთვნება შეფასებითი ხასიათის განსხვავებები. საგარეო ვაჭრობის სტატისტიკის მონაცემთა შორის განსხვავების მიზეზებს ასევე მიეკუთვნება შეცდომები საბაჟო დეკლარაციების შევსებისას, რომელიც შეიძლება იყოს შემთხვევითი და წინასწარგანზრახვითი. საგარეო ვაჭრობის აღრიცხვის ხარისხის თვისობრივად გაუმჯობესებისთვის საჭიროა სარკისებური შედარებების პარალელურად ჩატარდეს სპეციალური კვლევები, როგორც არაორგანიზებული საგარეო ვაჭრობის, ისე, ცალკეული საქონელთა ჯგუფის მიხედვით. ამასთან განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ქვეყნებს შორის „ასიკუდას“ მსგავსი ერთიანი ქსელის პროგრამირება, რაც თავის მხრივ ავტომატურად მოახდენს, ექსპორტ-იმპორტის აღრიცხვას პარტნიორ ქვეყნებს შორის.

როდესაც ვახასიათებთ სამეცნიერო და საინოვაციო-ტექნოლოგიურ სფეროში გლობალიზაციის თანამდროვე პროცესებს, საჭიროა გამოიყოს რიგი ასპექტები. უწინარეს ყოვლისა, ეს ტენდენციები ასახავს პოვნებს უშუალოდ, საკვლევი სამუშაოების შინაარსსა და მიმართულებებში. ფუნდამენტური მეცნიერება თავისი არსით იმთავითვე წარმოადგენს ინტერნაციონალურს, რომელიც გადალახავს სახელმწიფოთაშორის საზღვრებს და ხდება საკაცობრიო თვითშემეცნებისა და მსოფლიოს განვითარების პროგნოზირების ზოგადსაკაცობრიო საშუალება. მეცნიერებათაგან პროდუქციას მსოფლიო ბაზრის ჩარჩოებში, გააჩნია სხვადასხვა ტექნოლოგიური სპეციალიზაცია. ჩამოყალიბდა შრომის საერთაშორისო განაწილება, რომელიც ქვეყნებს საშუალებას აძლევს კონცენტრაცია გაუკეთოს რესურსებს მეცნიერებისა და ტექნოლოგიების იმ მიმართულებით, სადაც ისინი ფლობენ განვითარებულ პოტენციალს. შედეგად ძლიერდება სახელმწიფოებს შორის ტექნოლოგიური ურთიერთდამოკი-

დებულება. თანამდეროვე პირობებში სამეცნიერო-საინოვაციო ტექნოლოგიების სფეროს გლობალიზაციისთვის დამახასიათებელია სხვადასხვა ორგანიზაციულ-ეკონომიკური ფორმები. გრძელდება საერთაშორისო სამეცნიერო-ტექნოლოგიური კორპორაციების პირველადი ფორმების ხარისხობრივი განვითარება - საერთაშორისო პროგრამებისა და პროექტების დამუშავება და რეალიზაცია, მეცნიერებისა და სპეციალისტების საერთაშორისო გაცვლა. ამასთან ერთად, ძალას იკრებს ინტეგრაციის უფრო ღრმა ფორმები - საერთაშორისო სამეცნიერო-კვლევითი კოლექტივები, მეცნიერების მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის უნიკალური ობიექტები, რომლებიც საერთაშორისო საკუთრებას წარმოადგენენ, ერთობლივი სანარმოები, რომლებშიც ამუშავებენ და აწარმოებენ მეცნიერებათაგან პროდუქციას. შეიქმნა სამეცნიერო-საინოვაციო საქმიანობის საკოორდინაციო მექანიზმი. საერთაშორისო ტექნიკური პროექტები და პროგრამები მუშავდება და რეალიზაცია უკეთდება სახელმწიფოთა და ფირმებს შორის შეთანხმებებისა და რეგიონული ინტეგრაციული ინსტიტუტების ჩარჩოებში, ავტორიტეტული საერთაშორისო ორგანიზაციების - გაერო, იუნიდო, იუნესკო და სხვ. ეგიდით. გადადგმულია მნიშვნელოვანი ნაბიჯები, რომელიც მიმართულია საერთაშორისო სამეცნიერო-საინოვაციო ინფრასტრუქტურის ისეთი შემადგენლების უნიფიკაციის მიზნით, როგორიცაა: სტანდარტები, სერთიფიკაციის სისტემები, ინტელექტუალური საკუთრების უფლებების დაცვის მექანიზმი და ა.შ.

სწრაფი ტემპებით ვითარდება სამეცნიერო ტექნოლოგიური კომპლექსის საერთაშორისო საფინანსო ინფრასტრუქტურა-საბანკო ქსელი, ფონდები, ვენჩურული და სადაზღვევო კომპანიები, ასოციაციები და ა.შ., რომლებიც სამეცნიერო-ტექნოლოგიური და საინოვაციო პროექტების ინვესტირებაზე არიან სპეციალიზებული. მეცნიერებისა და სამეცნიერო ორგანიზაციების საქმიანობა სულ უფრო მეტად მსოფლიო საერთო პრაქტიკას ეყრდნობა და საერთაშორისო ერთიანი კრიტერიუმებით ფასდება. სამეცნიერო და საინოვაციო-ტექნოლოგიური გლობალიზა-

ციის ძირითად საპროგნოზო მიმართულებებზე შეიძლება წარმოდგენილი იქნეს, როგორც: 1. ტექნოლოგიების პრიორიტეტული დამუშავებები, რომლებიც უზრუნველყოფენ ქვეყნებს შორის საინფორმაციო ურთიერთმოქმედებას და საინფორმაციო საზოგადოებაში გადასვლას; 2. გლობალური მეტატექნოლოგიების დამუშავება (ტექნოლოგიური და სოციალური ინოვაციების ინტეგრირება); 3. ინტელექტუალური რესურსების საერთაშორისო მობილურობის რადიკალური ინტენსიფიკაცია; 4. მსოფლიო სამეცნიერო-ტექნოლოგიური განვითარების ნაწილობრივი რეგულირების საერთაშორისო მექანიზმის ფორმირება, უზინარეს ყოვლისა, ეკოლოგიური პრობლემების მიზნით, ასევე „მესამე მსოფლიოს“ ქვეყნების ტექნოლოგიური ჩამორჩენილობის შემცირება; 5. საერთაშორისო სამეცნიერო-ტექნოლოგიურ ინფრასტრუქტურაში მცირე და საშუალო მეცნიერებატევადი ბიზნესის ორგანული ჩართვა; 6. ინტერნეტ-ტექნოლოგიებისა და კომპანიების განვითარება, რომლებიც სამეცნიერო-საინოვაციო ციკლის სხვადასხვა სტადიაზე მოახდენს სხვადასხვა ქვეყნების ინტელექტუალური რესურსების აკუმულირებას; 7. მსოფლიო სამეცნიერო-ტექნოლოგიური კომპლექსის განვითარების პროცესის რეგულირებაში ტრანსნაციონალური კორპორაციების და სახელმწიფო სტრუქტურების ურთიერთმოქმედება. სამეცნიერო-ტექნოლოგიურ სფეროში ინტეგრაციისა და გლობალიზაციის ტენდენციის ხასიათი უმეტესად განისაზღვრება ქვეყანაში ფორმირებული სოციალურ-ეკონომიკური მოდელით.

გლობალურ საინტეგრაციო პროცესში მეცნიერებისა და საინოვაციო-ტექნოლოგიური საქმიანობის გარდაქმნასთან დაკავშირებული სამომავლო გეგმები დამოკიდებულია სისტემური რეფორმებისა და სტრუქტურული პოლიტიკის ხარისხზე, რომელიც ღია საერთაშორისო თანამშრომლობის ახალი ფორმების განვითარებასა და მისი მსოფლიო პრაქტიკისადმი ადაპტირებას, სამართლო მეცნიერებისა და ტექნოლოგიების კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას, ინტელექტუალური პროდუქტის, მეცნიერებატევადი საქონ-

ლისა და მომსახურების მსოფლიო ბაზარზე გატანას, ამასთან ქვეყნის სამეცნიერო-ტექნიკური უსაფრთხოების უზრუნველყოფას უნდა ითვალისწინებდეს. დღეს მეცნიერება და ინოვაცია ქმნის ერთიან გლობალურ კომპლექსს, რომელშიც ახალი მიღწევები და აღმოჩენები, მიუხედავად შეზღუდვებისა და აკრძალვებისა, საკმაოდ სწრაფად ხდება მსოფლიო მეცნიერების კუთვნილება და საყოველთაო სამეცნიერო-ტექნიკური პროგრესის გაძლიერების ფაქტორი. გლობალიზაციის პროცესს ერთიანი მსოფლიო თანამეგობრობის ჩამოყალიბებამდე მივყავართ, რომელშიც ერთიანი ნორმების, ინსტიტუტებისა და კულტურული ღირებულებების ფორმირების ტენდენცია შეიმჩნევა. იგი ჩვენი ცხოვრების რეალობაა, რო-

მელსაც ადრე მიმდინარე ინტეგრაციული პროცესებისგან განსხვავებით, მთელი რიგი არსებითი ნიშნები და სპეციფიკური თავისებურებანი გააჩნია.

ნონა ახვლედიანი,
აკაკი წერეთლის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი,
ეკონომიკისა და ტურიზმის
დეპარტამენტის
ასოცირებული პროფესორი

ნანა შონია,
აკაკი წერეთლის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი,
ბიზნესის ადმინისტრირების დე-
პარტამენტის
ასოცირებული პროფესორი

გამოყენებული ლიტერატურა

1. გაბიძაშვილი ბ., „სტატისტიკა ეკონომიკაში, ბიზნესსა და მენეჯმენტში“ 2010წ.
2. მექვაბიშვილი ე., ეკონომიკის გლობალიზაცია: მიმართულებები, გამოწვევები, პერსპექტივები, 2010წ.
3. ჟ. „Foreign Policy“-ს მარტი-აპრილი
4. www.geostat.ge და ა.შ.

GLOBALIZATION AND STATISTICAL CURRENT PROBLEMS OF THE 21TH CENTURY

(main directions of scientific and innovative globalization)

ABSTRACT

Nona Akhvlediani – Akaki Tsereteli State University,
Associated Professor of Economic and Tourism Department
Nana Shonia - Akaki Tsereteli State University
Associate Professor at Business Administration Department

In article “Globalization and Statistical Current Problems in 21th Century” considered worlds Economic, Science and global technologies changes (Global changes in the world economy) Science and Technology in global processes arising from the need for International regulation and governance. The main causative factors of Globalization, with respect to the statistical analysis of economic globalization in terms of statistical methodology (Index , mirror method of variation statistics) Ways of improving the use of. From mirroring the necessity of using statistical methodology, as globalization properly conduct, as well as between countries in terms of elimination of the shadow economy, what can be achieved a single electronic network, software realization and partner countries to export-import data.